

1. *Shane E.*, Definition of organizational culture. Electronic resource, Access mode: www.management.com.ua;
2. *Andrushchenko V.* Concept of culture: philosophical discourse at the turn of the century / Bulletin of the Institute of Child Development. Vol. 33. Series: Philosophy, pedagogy, psychology: Collection of scientific papers. - Kyiv: Publishing House of the National Pedagogical University named after M. P. Drahomanova, 2014. P. 5 - 9;
3. *Seagull H.P.* The culture of business communication of a manager: [study. manual] / H.P. Gull. K.: Znannia, 2005. - 442 p.;
4. *Yurchenko V.V.* Corporate culture of the organization / V.V. Yurchenko, Yu.V. Melnyk, N.V. Bohdanova. K., 2016. - 58 p.;
5. *Makovoz O.S.* Corporate culture as a component of enterprise management / O.S. Makovoz / Problems and prospects of functioning of the enterprise and entrepreneurship 2011. № 2. P. 187–191;
6. *Solokha D.V.* Formation of corporate culture of hotel business enterprises / Problems of functioning of the social sphere in modern conditions 2014. № 13. P. 66 – 71;
7. Shape culture. Drive strategy. URL: <https://www2.deloitte.com/us/en/insights/focus/human-capital-trends/2016/impactof-culture-on-business-strategy.html>;
8. Deloitte, Global Human Capital Trends 2015: Leading in the New World of Work, 2015. URL: <http://www2.deloitte.com/global/en/pages/humancapital/articles/introduction-humancapitaltrends.html>;
9. *Bersin J.* "Becoming irresistible: A new model for employee engagement," Deloitte Review 16, January 26. 2015. URL: <http://dupress.com/articles/employee-engagement-strategies/>;
10. *Kyrychenko V.* Forecasting the behavior of personnel during the period of changes at the enterprise. Electronic resource, Access mode: www.politik.org.ua

УДК: 330.322

DOI: 10.36919/2312-7812.1.2023.41

*О.В. Гривківська, Н.М. Котвицька,
Я.В. Кубік*

МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНКИ РІВНЯ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

У статті представлено методичний підхід щодо оцінки рівня формування інвестиційного потенціалу аграрних підприємств. Досліджено основні функції інвестицій, розглянуто умови реалізації інвестиційного потенціалу, наведено порядок розрахунку показників оцінки інвестиційного потенціалу.

Обґрунтовано, що до складу основних індикаторів рівня формування інвестиційного потенціалу доцільно віднести: рентабельність активів (P_1), рентабельність власного капіталу (P_2), рентабельність реалізації (P_3), рентабельність власних оборотних коштів (P_4), фондвіддача (D_1), коефіцієнт оборотності оборотних активів (D_2), коефіцієнт оборотності капіталу (D_3), коефіцієнт оборотності власного капіталу (D_4), фінансовий цикл, днів (D_5), коефіцієнт автономії (K_1), коефіцієнт маневреності власного капіталу (K_2), забезпеченість запасів власними оборотними коштами (K_3), коефіцієнт виробничого потенціалу (K_4), коефіцієнт інвестування (K_5), коефіцієнт придатності основних засобів (K_6), коефіцієнт покриття (K_7), коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів (K_8).

Запропоновано алгоритм розрахунку інтегрального показника інвестиційного потенціалу аграрного підприємства, який включає в себе проміжні розрахунки величини узагальнених показників оцінки групи показників рентабельності, ділової активності та стану та структури капіталу.

О.В. Гривківська, Н.М. Котвицька, Я.В. Кубік

Економіка і управління

№1/2023

Запропонований методичний підхід до оцінки рівня формування інвестиційного потенціалу аграрних підприємств дозволяє як окремо, за складовими, так і в сукупності оцінити рівень формування та достатність обсягу існуючих інвестиційних ресурсів, що забезпечить раціональне використання існуючих інвестиційних ресурсів та сприятиме залученню додаткових інвестицій.

The article presents a methodical approach to assessing the level of formation of the investment potential of agrarian enterprises. The main functions of investments have been studied, the conditions for the realization of investment potential have been considered, and the procedure for calculating investment potential assessment indicators has been given.

It is substantiated that it is appropriate to include the main indicators of the level of investment potential formation as follows: profitability of assets (P_1), profitability of equity (P_2), profitability of sales (P_3), profitability of own working capital (P_4), return on capital (D_1), turnover ratio of current assets (D_2), capital turnover ratio (D_3), equity turnover ratio (D_4), financial cycle, days (D_5), coefficient of autonomy (K_1), coefficient of maneuverability of own capital (K_2), supply of stocks with own working capital (K_3), coefficient of production potential (K_4), investment coefficient (K_5), coefficient of suitability of fixed assets (K_6), the coverage ratio (K_7), the ratio of current and non-current assets (K_8).

An algorithm for calculating the integral indicator of the investment potential of an agrarian enterprise is proposed, which includes intermediate calculations of the value of generalized indicators of the group of indicators of profitability, business activity and the state and structure of capital.

The proposed methodical approach to assessing the level of formation of the investment potential of agrarian enterprises makes it possible to assess the level of formation and the sufficiency of existing investment resources both individually, by components, and in aggregate, which will ensure the rational use of existing investment resources and contribute to the attraction of additional investments.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційний потенціал, інтегральний показник, рентабельність, ділова активність, структура капіталу.

Keywords: investments, investment potential, integral indicator, profitability, business activity, capital structure.

Постановка проблеми. З огляду на галузеві особливості підприємств аграрного сектора, зокрема, залежність від багатьох природно-кліматичних явищ, тривалість вегетаційного періоду рослин, рівня сонячної радіації, непередбачених стихійних лих, різна родючість землі як основного засобу виробництва, різним рівнем розвитку виробничої та соціальної структури, різним кадровим потенціалом, в тому числі, і відтворенням основних засобів, особливої актуальності набуває питання щодо формування інвестиційного потенціалу аграрних підприємств, оскільки, розвиток аграрного сектору економіки потребує підвищення ефективності виробництва, що неможливе без залучення інвестицій.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження різноманітних аспектів теорії та практики інвестицій, інвестиційної діяльності, формування інвестиційного потенціалу досліджували зарубіжні вчені Д.Колеман, Б.Фуллер, Р.Херстейн, Д.Джоргенсон, В.Крелле, Д.Лернер, та вітчизняні науковці М. І. Кісіль, М. Ю. Коденська, М. М. Кропивко, І. В. Ліпсіц, І. Н. Лукінов, Г. М. Підлісецький, П. Т. Саблук, В. Г. Чабан, П. І. Юхименко, та інші. Проте питання формування інвестиційного потенціалу, особливостей його ефективного використання, формування та обґрунтування

напрямів і джерел залучення, а також його раціонального використання в аграрному секторі потребують подальшого вивчення.

Мета статті полягає у розробці методичного підходу до оцінки рівня формування інвестиційного потенціалу аграрних підприємств.

Виклад основного матеріалу. Головна функція інвестицій полягає у розширеному відтворенні виробництва, адже саме інвестиції є рушійною силою економічного зростання. Можна стверджувати, що інвестиції є необхідною умовою поступового розвитку всього суспільства і, в першу чергу, через ті види діяльності, які в окремі періоди є досить привабливими [2].

Інвестиційний потенціал визначає можливість підприємства вкладати кошти (капітал) в матеріально-речовинні й особисті фактори виробництва для забезпечення умов нормального відтворення і (чи) одержання очікуваного прибутку. Він є вирішальним фактором економічного зростання, розширення потенційних можливостей підприємства. Інвестиційний потенціал має бути достатнім для повного розширеного відтворення виробництва і подальшого збільшення інвестиційного капіталу підприємства.

Реалізація інвестиційного потенціалу передбачає виконання підприємством таких умов: наявність достатнього власного капіталу для виконання прийнятної рівня ліквідності та фінансової стійкості; кредитоспроможність підприємства на рівні, необхідному для реалізації ефективних інвестиційних проектів; рентабельність вкладеного капіталу; ефективна система управління фінансами (у т. ч. ризиками), що забезпечує прогнозованість поточного і майбутнього фінансового стану.

Інвестиційна активність суб'єкта господарювання – інтенсивність залучення довгострокових інвестицій у капітал підприємства [2, с. 177]; інвестиційний ризик суб'єкта господарювання – ймовірність неповної реалізації його інвестиційного потенціалу, наслідок дії об'єктивних несприятливих умов інвестиційної діяльності, що формують вірогідність фінансових втрат доходу від інвестицій або зменшення капіталу [1, с. 139].

Порядок розрахунку показників оцінки інвестиційного потенціалу наведено в табл.1.

До групи показників рентабельності аграрних підприємств віднесено: рентабельність активів (P_1); рентабельність власного капіталу (P_2); рентабельність реалізації (P_3); рентабельність власних оборотних коштів (P_4).

Показник рентабельності реалізації характеризує питому вагу прибутку від реалізації продукції (робіт, послуг) в отриманій виручці та відображає зміни в політиці ціноутворення і здатність підприємства контролювати собівартість реалізованої продукції, тобто ту частину коштів, яка необхідна для здійснення поточних витрат, що виникають в ході виробничо-господарської діяльності, сплати податків тощо. На нашу думку, даний показник відповідає всім критеріям суспільної ефективності – зниженню собівартості продукції, зростанню обсягів її виробництва і реалізації, а також підвищенню рівня споживчої вартості продукту. Даний показник гнучко реагує на рух ціни, як серцевини ринкової економіки, відображаючи її динаміку та оцінюючи ефективність виробництва адекватно цій ситуації [1]. Динаміка даного показника може свідчити про необхідність перегляду цін або посилення контролю за використанням матеріально-виробничих ресурсів [4]. При цьому варто зазначити, що на значення даного показника впливають методи обліку матеріально-виробничих запасів [5].

Таблиця 1

Порядок розрахунку показників оцінки інвестиційного потенціалу

Показник	Порядок розрахунку
<i>Показники рентабельності</i>	
Рентабельність активів (P_1)	Чистий прибуток (збиток) / Середньорічна вартість активів
Рентабельність власного капіталу (P_2)	Чистий прибуток (збиток) / Середньорічна вартість власного капіталу
Рентабельність реалізації (P_3)	Валовий прибуток / Чистий дохід від реалізації продукції
Рентабельність власних оборотних коштів (P_4)	Чистий прибуток (збиток) / Середньорічна вартість власних оборотних коштів
<i>Показники ділової активності</i>	
Фондовіддача (D_1)	Чистий дохід від реалізації продукції / Середньорічна вартість основних засобів
Коефіцієнт обертання оборотних активів (D_2)	Чистий дохід від реалізації продукції / Середньорічна вартість оборотних активів
Коефіцієнт обертання капіталу (D_3)	Чистий дохід від реалізації продукції / Середньорічна вартість капіталу
Коефіцієнт обертання власного капіталу (D_4)	Чистий дохід від реалізації продукції / Середньорічна вартість власного капіталу
Фінансовий цикл, днів (D_5)	Операційний цикл – Тривалість обороту кредиторської заборгованості
<i>Показники стану та структури капіталу</i>	
Коефіцієнт автономії (K_1)	Власний капітал / Валюта балансу
Коефіцієнт маневреності власного капіталу (K_2)	Власні оборотні кошти / Власний капітал
Забезпеченість запасів власними оборотними коштами (K_3)	Власні оборотні кошти / Запаси
Коефіцієнт виробничого потенціалу (K_4)	(Основні засоби + Оборотні виробничі фонди) / Валюта балансу
Коефіцієнт інвестування (K_5)	Необоротні активи / (Власний капітал + Довгострокові зобов'язання)
Коефіцієнт придатності основних засобів (K_6)	Залишкова вартість основних засобів / Первісна вартість основних засобів
Коефіцієнт покриття (K_7)	Оборотні активи / Поточні зобов'язання
Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів (K_8)	Оборотні активи / Необоротні активи

Величину узагальненого показника оцінки групи показників рентабельності пропонується розрахувати за формулою:

$$I_{PP} = \sum_{i=1}^n (P_1; P_2; P_3 \dots P_n), \quad (1)$$

де, P_1, P_2, P_3, P_n - відповідні показники рентабельності аграрного підприємства

В умовах дефіциту фінансових ресурсів, проблеми ефективного розподілу і їх використання аграрні підприємства виходять на одне з перших місць. Тому в сучасних умовах основним інструментом оцінювання ефективності використання фінансових ресурсів аграрного підприємства є розрахунок показників ділової активності з метою обрання раціональних методів управління інвестиційним потенціалом.

Група показників ділової активності [6] аграрних підприємств включає: фондо-віддача (D_1); коефіцієнт обертання оборотних активів (D_2); коефіцієнт обертання капіталу (D_3); коефіцієнт обертання власного капіталу (D_4) та фінансовий цикл, днів (D_5), відповідно до чого, величину узагальненого показника оцінки групи показників ділової активності аграрних підприємств можна розрахувати наступним чином:

$$I_D = \sum_{i=1}^n (D_1; D_2; D_3 \dots D_n), \quad (2)$$

де, D_1, D_2, D_3, D_n - відповідні показники ділової активності аграрного підприємства

Виходячи з того, що ділова активність підприємства є процесом, і пов'язана з результатами діяльності, виступає своєрідним потенціалом підприємства, забезпечуючи його конкурентоспроможність, можемо стверджувати, що управління діловою активністю в системі фінансового управління відноситься до одного з провідних заходів, оскільки це генерує здатність підприємства до зростання своєї вартості. З одного боку, «ділова активність» визначається в ракурсі комплексної характеристики діяльності підприємства і включає в себе оцінку рівня напруженості і виконання виробничих завдань за всіма видами показників діяльності, з іншого, — це процес управління ефективністю господарської діяльності підприємства, спрямований на забезпечення його розвитку та ефективне використання всіх видів ресурсів з метою досягнення ринкової конкурентоспроможності та формування сучасного інвестиційного потенціалу [6].

Група показників стану та структури капіталу аграрного підприємства включає в себе: коефіцієнт автономії (K_1); коефіцієнт маневреності власного капіталу (K_2); забезпеченість запасів власними оборотними коштами (K_3); коефіцієнт виробничого потенціалу (K_4); коефіцієнт інвестування (K_5); коефіцієнт придатності основних засобів (K_6); коефіцієнт покриття (K_7) і коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів (K_8), які дозволять розрахувати величину узагальненого показника оцінки групи показників стану та структури капіталу аграрного підприємства:

$$I_K = \sum_{i=1}^n (K_1; K_2; K_3 \dots K_n), \quad (3)$$

де, K_1, K_2, K_3, K_n - відповідні показники стану та структури капіталу аграрного підприємства

Варто зауважити, що структура капіталу аграрних підприємств характеризується певними диспропорціями не на користь основних виробничих засобів і нематеріальної складової, частка яких залишається порівняно стабільно низькою, що не відповідає збалансованості всіх чинників аграрного виробництва, що безумовно, негативно відображається і на рівні інвестиційного потенціалу.

Відповідно до наведеного вище алгоритму розрахунків сподіваної величини узагальнених показників за складовими дозволяє визначити інтегральний показник оцінки інвестиційного потенціалу наступним чином:

$$I_{III} = \sqrt{I_P * I_D * I_K}, \quad (4)$$

де, I_{III} – інтегральний показник рівня формування інвестиційного потенціалу аграрного підприємства; I_P – узагальнений показник оцінки групи показників рентабельності; I_D – узагальнений показник оцінки групи показників ділової активності; I_K – узагальнений показник оцінки групи показників стану та структури капіталу

Висновки. Запропонований методичний підхід до оцінки рівня формування інвестиційного потенціалу аграрних підприємств дозволяє як окремо, за складовими, так і в сукупності оцінити рівень формування та достатність обсягу існуючих інвестиційних ресурсів, що забезпечить раціональне використання існуючих інвестиційних ресурсів та сприятиме залученню додаткових інвестицій, з огляду на можливість своєчасної розробки відповідних інструментів щодо залучення додаткових інвестиційних ресурсів, що є подальшими напрямками дослідження.

1. *Дем'яненко С. І.* Аграрне підприємство в системі трансформаційної економіки: стратегія ефективного розвитку. Формування ринкової економіки. Зб. наук. праць. Спец. випуск: Удосконалення економічної роботи на сільськогосподарських підприємствах в умовах перехідної економіки. К.: КНЕУ, 2003; 2. *Єпіфанов А.О.* Оцінка кредитоспроможності та інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання : монографія / А.О. Єпіфанов, Н.А. Дехтяр, Т.М. Мельник та ін. / За ред. д.е.н. А.О. Єпіфанова. Суми : УАБС НБУ, 2007. 286 с.; 3. *Лейфура М. В.* Інноваційно-інвестиційний розвиток підприємництва в умовах тінізації економіки. Економіка. Фінанси. Право. 2015. № 4. С. 10-14; 4. *Макаренко П. Н.* Организация и экономический механизм адаптации аграрного хозяйствования к рыночно-предпринимательской среде. Киев: Наукова думка, 1999. 622 с.; 5. *Нікбакт Е., Гроппелі А.* Фінанси / Пер. з англ. В. П. Овсієнка та В. Я. Мусієнка. Київ: Нора-прінт, 1998. 184 с.; 6. *Олійник О. О., Дорофєєва Ю.В.* Оцінка ділової активності у фінансовому управлінні сільськогосподарським підприємством. Облікова, фінансова та управлінська діяльність підприємств в умовах нестійкої економіки : кол. моногр. / за заг. ред. І. П. Приходька; ДДАЕУ. Дніпро : Пороги, 2020. С. 214-224. URL : <http://dspace.dsau.dp.ua/jspui/handle/123456789/5263>

1. *Demyanenko S. I.* Agrarian enterprise in the system of transformational economy: strategy of effective development. Formation of market economy. Coll. of science works Spec. issue: Improvement of economic work at agricultural enterprises in the conditions of a transitional economy. K.: KNEU, 2003; 2. *Epifanov A.O.* Assessment of creditworthiness and investment attractiveness of business entities: monograph / A.O. Epifanov, N.A. Dekhtyar, T.M. Melnyk et al. / Under the editorship Doctor of Economics A.O. Epifanova. Sumy: UABS NBU, 2007. 286 p.; 3. *Leifura M. V.* Innovative and investment development of entrepreneurship in the conditions of shadow economy. Economy. Finances. Right. 2015. No. 4. P. 10-14; 4. *Makarenko P. N.* Organization and economic mechanism of adaptation of agrarian economy to the market-entrepreneurial environment. Kyiv: Naukova dumka, 1999. 622 p.; 5. *Nikbakht E., Gropelli A.* Finances / Trans. from English V. P. Ovsienko and V. Ya. Musienko. Kyiv: Nora-print, 1998. 184 p.; 6. *Oliynyk O.O., Dorofeeva Yu.V.* Assessment of business activity in the financial management of an agricultural enterprise. Accounting, financial and management activities of enterprises in conditions of unstable economy: col. monogr. / for general ed. I.P. Prikhodka; DDAEU Dnipro: Porogy, 2020. P. 214-224. URL: <http://dspace.dsau.dp.ua/jspui/handle/123456789/5263>